

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 1

15. jan.

76. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1955

-og Regnen kommer ...

naar og hvor
De ønsker det
fra

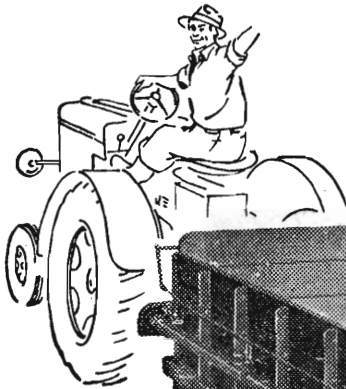
DVI

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure,

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA . TELEFON ERRITSØ 125

SOLUS

Staldgødnings- og mergelspreder

SOLUS er kvalitet!

ALT DETTE

kan De bruge den til:

1. Til udspreddning af naturgødning.
2. Til udspreddning af råkalk og mergel.
3. Til snitning af grøntfoder til ensilering.
4. Til læsning af roer i jernbanevogne.
5. Til opsætning af roebatterier på marken.
6. Til hjemkørsel af korn og hø m. m.
7. Som tohjulet langbrugsvogn.
8. Som selv aflæsser af roer, kartofler m. m.

Vil De vide, hvordan det går til — så skriv efter gratis ill. brochure med alle oplysninger.

SOLUS

Landbrugsvogn

Vognen med de mange gode egenskaber. Dens specielle styreanordning og det stærke, helsvejsede chassis har en forbavsende smidig manøvreedygtighed. Den er robust og letløbende som ingen anden arbejdsvogn. Fås i 5 typer: 2, 2¹/₂, 3, 3¹/₂ og 4 tons til hest og traktor. Typegodkendt til indregistrering.

Kværnen

En kvalitetskværn uden lige. Den har utrolig stor ydeevne og en usvigelig driftsikkerhed. Derfor er den dansk landbrugs mest anvendte og populære kværn.

Traktorvogn

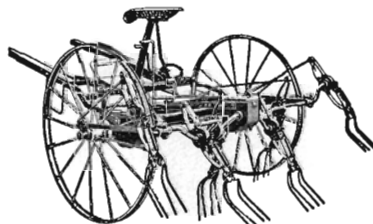
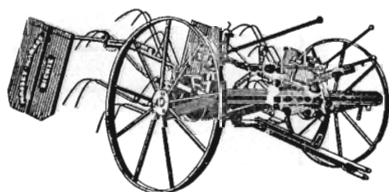
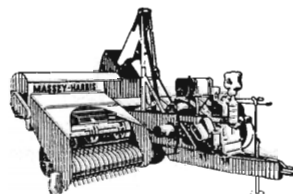
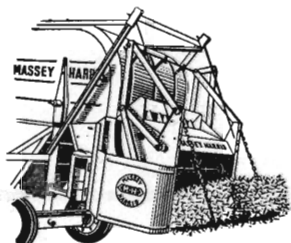
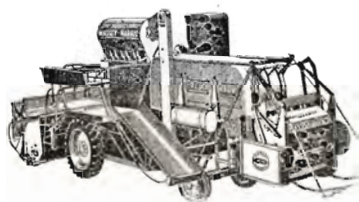
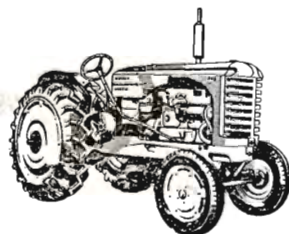
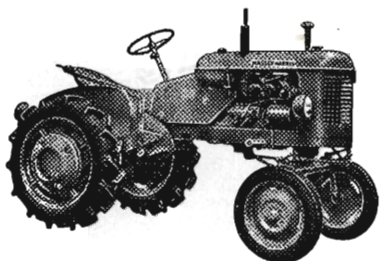
Denne specielle 2-hjulede landbrugsvogn for traktor er anvendelig til alle traktortyper. Den er stærk og letløbende og udelukkende fremstillet af ekstrafine materialer. Fås i 2 størrelser med 2 og 3 tons nyttelast. Typegodkendt til indregistrering.

H. SØNDERBY & Co.

MASKINFABRIK

TARM

TLF. 16-34-179

Alt i moderne landbrugsmaskiner

MASSEY-HARRIS-FERGUSON ^{A/s}
GLOSTRUP

Vi er leveringsdygtige

i god jordbrugskalk til billige priser fra Aggersund og Lysbjerg kalkværker.

Kalk er nødvendig for jordens vedligeholdelse og forbedring.

Kalk påvirker jordens struktur.

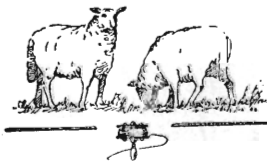
Kalk gavner jordens mikroorganismer.

Kalk er derfor et for plantedyrkningen særlig vigtigt produktionsmiddel, og alle kalktrængende jorder bør kalkes, men ikke blot kalkes, også gødes.

Bestilling på kalk indgives til de landøkonomiske foreningers planteavlskon-sulenter eller nærmeste D. A. G.-afdeling.

D. A. G.

Landmændenes egen gødningsselskab

Andels- Klædefabriken

GRINDSTED

Telefon 20

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

HUSK

at melde flytning
til postvæsenet

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løsøre
Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Rødkjærøbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk .. Telef. Rødkjærøbro 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Alle arter jordbrugskalk — SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Hassersls - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

Kjellerup Betonvarefabrik ved I. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: København:
Hovedkontor Nygade 1

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

SANDVIK nr. 21

savbladet, der aldrig skal files!

»Barberbladsprincippet« til savblade.

Omfilning af savblade er i de senere år blevet mere og mere irrationelt. Det er dels spild af arbejde og dels vanskeligt, og man må være meget dygtig, for at skæreevnen skal blive den samme som på et fabriksfilet blad. Mange skovarbejdere har den opfattelse, at merudgiften for det nye blad opvejes af, at de slipper for filningen og altid har et perfekt savblad. Svenskerne er derfor allerede gået over til, hvad man kalder barberbladsprincippet, d. v. s. de tager et nyt savblad i stedet for at file det gamle, som er blevet sløvt.

Skæret holder 3 gange så længe. For at barberbladsprincippet skal lønne sig direkte økonomisk, bør skæret holde ca. dobbelt så længe som på et almindeligt savblad. På nr. 21 er de yderste tandspidser specialhærdede til næsten samme hårdhed som på en fil. Gennem tandspidshærdningen er det lykkedes at øge slidstyrken såmeget, at nr. 21 holder skæret mere end 3 gange så længe som et almindeligt savblad.

Sandvik 21—20 mm leveres i længderne 36"—39"—42".

Sandvik 521—25 mm leveres i længden 42".

SANDVIK - de kendes på skæret

ANDELS-MASKININDKØBET

leverer alle maskiner til det danske landbrug

MULLERUP

vogne
traktorpløve
kulturharver
stubbekultivatorer
tærskéværker
pressere
staldgødningsspredere

MUNKTELL

TRAKTORER:

type BM 200 - type BM 36
type BM 55

MEJETÆRSKERE:

type MST 42 - type MST 51
type MST 64 - type MST 751
type MST 94

FINESTE KVALITETER — mindste priser

Forlang tilbud uden forbindende hos os eller vore afdelinger

DANSK LANDBRUGS

ANDELS-MASKININDKØB

Axelborg, København V.

Tlf. BYen 9556 - 9801

Til alle slags bygninger

DANSK ETERNIT TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: CENTRAL 3785

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup og Kølvrå

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2" — 15"
Mursten - Tagsten

GUGKALK

gi'r Grøde

Brug det bedste! Pul-
veriseret eller granu-
leret GUGKALK gi'r
den bedste Høst.

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2908.

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

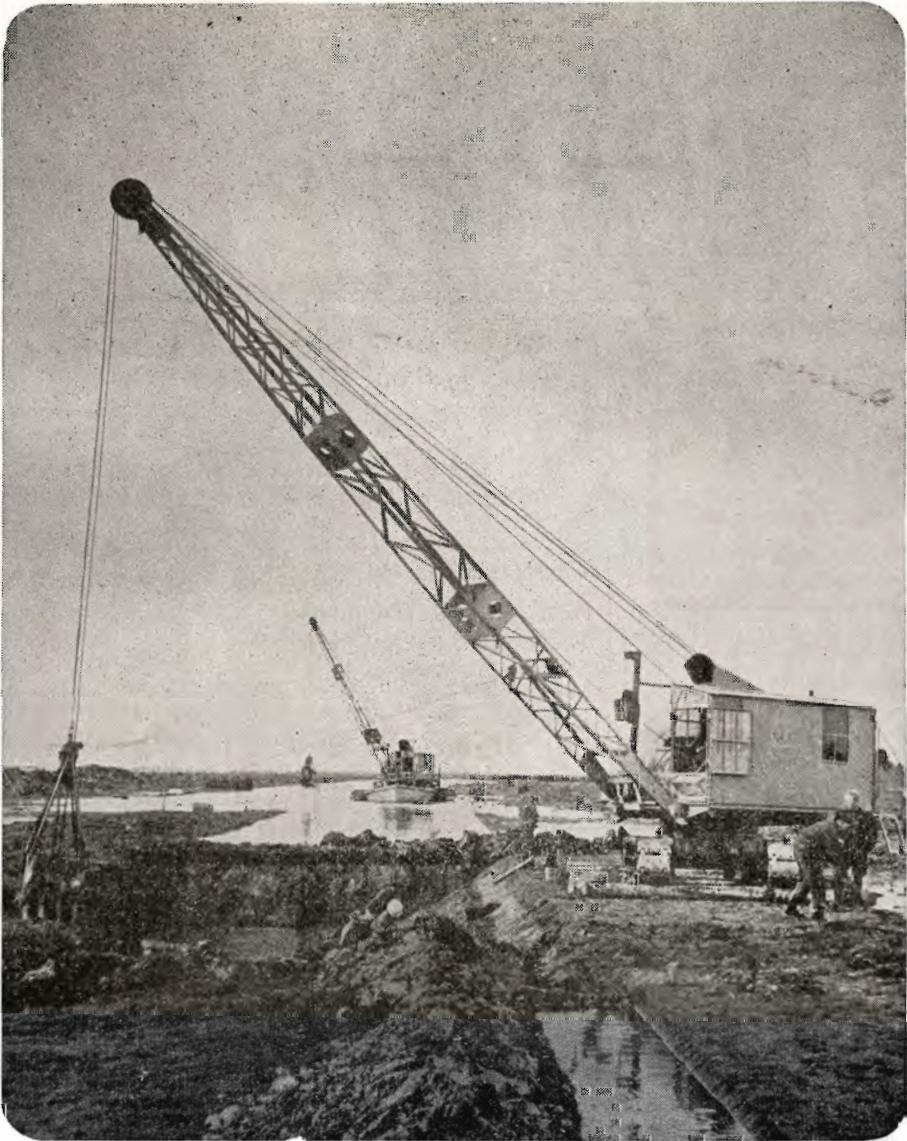
Midtjydsk Brunkul Industri
Tlf. Kølkevej 28 x

Katrinebjerg Teglværk
Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Billedet viser entreprenørfirmaet A Jespersen & Søn's - P. M. gravemaskiner i arbejde ved Ryaens uddybning og regulering.

Det er P. M.s gravemeskiner, der siden 1936 har gravet de største jordmængder, der nogensinde er gravet i Danmark.

— med en P. M. gravemaskine er De altid sikret en effektiv graveindsats og en udstrakt P. M. service.

PEDERSHAAB MASKINFABRIK A/S

BRØNDERSLEV: Tlf. 450* . Telegr.: Cementindustri
KØBENHAVN : Rosenborggade 1 . Tlf. Central 14066*
AARHUS : Park Alle 15 Tlf. 3 14 00*
AALBORG : Nyhavnsgade 26 . Tlf. 7150*
HJØRRING : Østergade 33 . Tlf. 1660*

Stenvad
CEMENTSTØBERI
 Telf. 6 Stenvad
 Arnold Westmark
 Alle Δ mærkede rør føres
 Altid leveringsdygtig

Mejeriernes og Landbrugets
ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
 Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
 København V.

★ ★

Ansvarsforsikring **Automobilforsikring**

Philipsen & Hall A/S
 Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
 Elektriske anlæg
 Vandværksanlæg
 Telefon 173 og 174

HOJSLEV TEGLVÆRKER A/S
Prima, røde drænrør
 i størrelse fra 2 til 15 tommer
 Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
 Specialforretning i bygningsartikler
 Grundlagt 1854 . Tlf. 271 55 (3 lin.)
Aarhus

A/S FISKBÆK BETONKLINKERFABRIK
 A/s Fiskbæk Briketfabrik
 Herborg 12

Røde
drænrør
 2" - 12"

● Fredenshøj Teglværk
 Aabenraa Tel- fon 2127

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
 Instrumenter
 Glasvarer
 Kemikalier

Leverandør
 til Hede-
 selskabets
 laboratorier

AARIUS **KØBENHAVN** **ODENSE**
 4748 C 1402 3602

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen
 Købmagergade . København K.

AERGLIT
 DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 1

15. januar 1955

76. årg.

Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19.800 eksemplarer. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr.

Indhold: En hilsen. — Ved årsskiftet. — Et jubilæum. — Fra plantningsforeningernes arbejdsmark. — Lidt om marskengene, engvanding og Hedeselskabets medvirken, da kanalerne blev kastet. — I få ord.

Ved nytårskuren overbragte formanden for bestyrelsen Hans Majestæt kongen, Hedeselskabets høje protektor, selskabets bedste ønsker for 1955.

Kong Frederik d. IX pålagde formanden at bringe selskabets medlemmer en hilsen med de bedste ønsker for det nye år.

Ved årsskiftet

Hedeselskabet kan se tilbage på et tilfredstillende arbejdsår, hvor opgaverne har været mangfoldige og på flere områder præget af nyt initiativ, vækst og udvikling. Den kommende årsberetning vil fortælle om, at interessen for indvinding af ny landbrugsjord og grundforbedring af dyrket jord er levende blandt landets jordbrugere, og da denne interesse i høj grad deles og støttes af de bevilgende myndigheder, føres vi derved ind i en udvikling, der stiller øgede krav til Hedeselskabet.

Med gode ønsker for året, der kommer, retter Hedeselskabet en varm tak til selskabets mange venner og hjælpere landet over, til alle, der har vist selskabet tillid i arbejdet for at tjene dansk landbrug og dansk skovbrug.

Chr. Lüttichau. Niels Basse.

Et jubilæum

Den 15. januar er det 75 år siden Hedeselskabets Tidsskrift begyndte at udkomme

»Der har i længere Tid været Trang til at træffe Foranstaltninger for, at Selskabets Medlemmer bedre end hidtil kunde følge med Hedesagens Udvikling. Vel er der i de 13 Aar, som Selskabet har virket, aarligt udgivet og omdelt til Medlemmerne dels Beretninger om Selskabets Virksomhed, dels en ikke ringe Mængde Skrifter om Hedeansliggender; men disse Beretninger og Skrifter ere kun udkomne een Gang om Aaret, og Bestyrelsen har derigjennem ikke været i Stand til fyldigt

og stadigt at holde Medlemmerne a jour med, hvad der foregik i Selskabet. Paa Bestyrelsens Indstilling har Repræsentantskabet nu vedtaget, at der fra Begyndelsen af næste Aar udgaar et maanedligt Tidsskrift kaldet »Hedeselskabets Tidsskrift« saaledes, at dette uden særlig Udgift for Medlemmerne sendes pr. Post fra Hovedkontoret til hvert enkelt Medlem. Nærværende Nummer udsendes som Prøvenummer og indeholder tillige de i Aar vedtagne Regler for Udgivelsen af Tidsskriftet. — — vi haaber, at Selskabets Medlemmer ville finde sig tilfredsstillende ved den nye Ordning, og at denne vil fremme en god Tilknytning og Samarbejden mellem Medlemmerne, Bestyrelsen, Repræsentantskabet og Forretningsførerne.«

Således indledtes det prøvenummer af Hedeselskabets Tidsskrift, som udsendtes i september 1879.

I samme prøvenummer meddeltes, at planen for tidsskriftet var udarbejdet af bestyrelsen, d. v. s. *F. Mourier-Petersen*, *E. Dalgas* og *G. Morville* suppleret med etatsråd *Bruun* og kammerherre *Lüttichau*, og at tidsskriftet skal forestås af en redaktionskomité bestående af et af bestyrelsens medlemmer og en lønnet redaktør, som ikke må være medlem af bestyrelsen. Bladet skal udsendes omtrent hver måned og hver gang være på ca. 1 ark, altså 32 sider, men ekstraordinært kan bestyrelsen bemyndige redaktionen til at udvide månedshæfterne til 2 ark.

Der meddeles intet om, hvem der blev ansvarlig redaktør, men ved årets slutning fremgår det af titelbladet, at tidsskriftet er redigeret af *E. Dalgas* og *C. Holten*. Uden at det iøvrigt omtales, forsvinder *C. Holtens* navn fra titelbladet med udgangen af 1881, og *E. Dalgas* står alene som redaktør ligetil han afgår ved døden i marts 1894 og *Chr. Dalgas* afløser ham som redaktør af tidsskriftet. I et par år står *Chr. Dalgas* som ansvarlig, men i 1897 sker der en ændring, idet kontorchef *Johansen* og ingeniør *Th. Claudi Westh* overtager redaktionen, men det blev fortsat *Chr. Dalgas*, der prægede bladet. Fra 1902 sker igen en ændring, idet bestyrelsen beslutter, at »fra 1. Januar 1902 udgaar Hedeselskabets Tidsskrift alene med angivelse af Hedeselskabet, medens der ikke anføres nogen Redaktion. Det overdrages *Chr. Dalgas*, *G. Morville* og *Th. Johansen* at tage Bestemmelse om, hvad der skal i Tidsskriftet«, og det betyder, at det er *Chr. Dalgas*, der redigerer tidsskriftet. Da *Th. Johansen* dør i 1912 indtræder den nyudnævnte kontorchef *C. E. Flensborg* i redaktionen. I efteråret 1916 ønsker *Chr. Dalgas* at udtræde, og bestyrelsen overtager ansvaret for redaktionen med *Flensborg* som redaktionssekretær.

I de urolige år for Hedeselskabet omkring 1920 virker *Chr. Dalgas* dog stadig som redaktør, idet han i et bestyrelsesmøde den 19. december 1925 foreslår og får vedtaget, at han fra 1. januar 1926 afløses af kontorchef

Flensborg og daværende afdelingsleder Niels Basse som redaktører. Fra da af opfylder tidsskriftet lovens krav om, at der på hvert nummer skal være angivet den ansvarlige redaktør.

Den næste ændring sker i 1933, da *Har. Skodshøj* indtræder som redaktionssekretær. I 1943, da Niels Basse blev Hedeselskabets direktør, blev ef-

Medlemsbidraget betales inden Udgangen af Aarets første
3 Maanedes til vedkommende Forretningfører.

**Hedeselskabets
Tidsskrift.**

Nr. 11.

10. Juni 1906.

Udgivet af Hedeselskabet.

Aarhus.
Lauritz Bechs Bogtrykkeri
1906.

Correspondence og Afsandlinger bedes sendte til Hedeselskabets
Kontor, Aarhus Selskabets Medlemmer anmodes om stadig at holde ved-
kommende Forretningfører bekendt med denne Aftale.
Avertissementer indsendes til Lauritz Bechs Bogtrykkeri Aarhus.

Indsendte Medlemmer indlægges hos Selskabets Forretningførere. Medlemsbidraget er enten halvt eller 1 Kr., eller en Gang for alle indtil 100 Kr. - Store Bidrag modtages med Taknemlighed.

Tidsskriftet vil udgaa 3 Gange om Maanedes, og bliver sendt uden Yndelag til Selskabets Medlemmer. Prisen paa Avertissementer er 15 Øre pr. Pettelinie eller denses Plads. (Formaat: opsatte!)

ter direktørens forslag H. Skodshøj redaktør under et fagligt redaktionsudvalg.

Hedeselskabets Tidsskrift skulle være et bindeled mellem medlemmerne og selskabet og samtidig være det organ, hvori hedesagens problemer i stort og småt kunne forelægges for offentligheden, enten det nu var Hedeselskabets ledelse eller privatpersoner, der ønskede tingene drøftet. E. Dalgas havde set rigtigt, da han planlagde tidsskriftet, idet det hurtigt samlede betydelig opmærksomhed om sig. Selv om bladet var lille og uanselig, så havde det en skribent, som folk gerne ville læse, nemlig redaktøren selv, den allerede da landskendte kaptajn Dalgas. Tre-fire måneder efter, at det første nummer var udsendt, var oplaget vokset med over 300 eksempl., mere end 10 %. Tidsskriftet var også først og fremmest udtryk for, hvad Dalgas beskæftigede sig med, hvad han tænkte om problemerne, og hvad og hvorledes han ønskede tingene fremmet. Nummer efter nummer er det hans pen, der fylder side efter side, og det blev ved til hans død i 1894 — ja, endnu

i en række hæfter efter hans død blev der offentliggjort artikler, han havde forberedt.

Ser man de første numre igennem er det ejendommeligt nok nogle af de samme problemer, der er fremme, som i dag. I prøvenummeret skriver

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT.

Nr. 2.

— o>>o<<o — 15. Februar 1934.

Udgivet af

DET DANSKE HEDESELSKAB

Viborg
Carlo Mortensen's Bogtrykkeri, Viborg
1934

ingeniør C. Brønsted en artikel om vandingskanaler i marskenge med særligt henblik på et kanal anlæg i Vilslev sogn, hvor vandet skal føres fra Kongeaaen til byerne Vilslevs, Jedsteds og Hillerups marskenge. Interessentskabet omfattede 1100 tdr. land med 100 lodsejere, og arbejdet, der var fuldført i 1878, kostede ialt 85 000 kr. I det første nummer i 1880 bringes en 20 sider stor artikel om »Skjernaadeltaet og dets Afvanding«. Artiklen hviler på de undersøgelser og det arbejde ingeniør Brønsted havde udført i årene efter 1874. Der er mange endnu i dag aktuelle betragtninger i den. Artiklens konklusion er, at deltaets afvanding skal ske direkte til fjorden i forskellige kanaler samtidig med at selve Skjernaen skal reguleres og sikres med diger. — Det projekt om Skjernaadeltaet, som kan forventes offentliggjort i den nærmeste fremtid, vil omfatte nogenlunde de samme hovedlinier.

I de første år dominerer referater fra plantningsmøder og oplysninger om plantning og mergling bladet, men efterhånden går Dalgas over til at

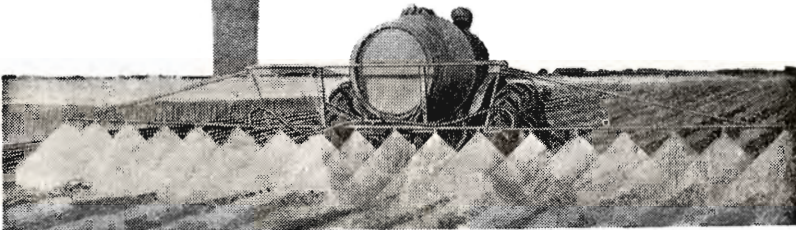
offentliggøre en række afhandlinger, som han så senere samler og udsender i særtryk, og her kan bl. a. nævnes »Agerbruget paa vore Mosejorde og Sandjorde i Hedeegnene«, »Mosekulturers Anlæg og Drift« og de fem fortrinlige artikler, der i 1890 samledes under titlen »Skovkulturer i Jyllands Hedeegne«, der er en uddybning af artikler helt fra 1883—85 om »Fortids- og Fremtidsskove«.

I tidsskriftet kan man også følge, hvorledes plantningsforeningerne opstår og udvikles. De begynder som småplantningsforeninger — ledet af småplantningsforstandere i hvert herred —, men fra 1887 organiseres læplantningen i plantningsforeninger for derigennem at få bedre kontakt med fordelingen af planterne, idet finansministeriet fra 1889 første gang bevilger 25 000 kr. til udlevering af planter til halv pris til småplantninger og læhegn. I de følgende år og stærkt påvirket af de store sandstormsskader i 1888, skyder foreningerne frem overalt i Jyllands hedeegne, og artikler om læplantning begynder at tage plads op i bladet. Ved udgangen af 1889 er der oprettet 34 foreninger med godt 14 000 medlemmer. Det er interessant at se, at den første større artikel, som *Chr. Dalgas* offentliggør i tidsskriftet, fremkommer i 1891 og handler om »Skoves og Læplantningers Indflydelse paa Klimaet«. Det er samtidig *den første illustrerede artikel*, idet der er medtaget en gengivelse af det kendte billede af det store bjergfyrehegn uden for Houborg kro, hvor *E. Dalgas* står midt i billedet.

I årene efter *E. Dalgas'* død præges bladet som nævnt stærkt af *Chr. Dalgas*, der er overordentlig produktiv, men med *Claudi Westh* i redaktionen fordeles pladsen dog efterhånden omtrent ligeligt mellem plantningssagen og mosekultur, mergel og efter hånden grundforbedring. I tiden omkring og efter århundredskiftet er der usædvanlig mange meddelelser om oprettelse af større hedeplantager både som private og som aktieselskaber, og alle vegne kan det ses, at det er *Holger Petersen*, der er den egentlige drivfjeder.

Tidsskriftet er stadig et medlemsblad, men det er i disse år ved at forlade det ensidigt foreningsmæssige. Artiklerne er ikke mere alle skrevet af den samme mand, bidragydere hentes ude fra, og selskabets egen medarbejderstab øges også jævnt med folk, der ønsker og kan skrive om problemerne. *Enrico Dalgas* skrev engang, at tidsskriftet ikke skulle være en boldbane for diskussion, men det kan ikke undgås længere, at bladet må åbne sine spalter for modstridende meninger, og dermed er indledet en periode, hvor tidsskriftet bliver *Chr. Dalgas'* kamporgan. Det er en tid, hvor der jævnlgt dukker kritik op mod Hedeselskabet og dets plantninger på heden. *Enrico Dalgas* er ikke mere, og hedesagen er i støbeskeen. Kritik'en er hård, og den afspejles i tidsskriftet, hvor *Chr. Dalgas* forsvarede Hedeselskabets plantninger og sin ledelse af arbejdet i plantagerne. Ældre læsere vil måske huske et udtryk som »Bjergfyrrøkener«, der optog sindene omkring 1915 og igen blev bragt frem i diskussionen midt i 20-erne, hvor

WEE TRAKTOR SPRØJTEN

*For en
ringe
ekstra-
udgift
bliver
Deres
traktor
en effektiv
motor-
sprøjte*

Wee-traktorsprøjten, der monteres direkte på kraftudtagsakslen, kan leveres som:

WEE AGRO

Lavtrykssprøjte til marksprøjtning. Pumpe af ny amerikansk konstruktion af hidtil ukendt slidstyrke selv ved sprøjtning med slibende væsker. Selvfylgende, stor kapacitet, stærke kuglelejer, let monterbar.

WEE UNIVERSAL

Kombineret høj- og lavtrykssprøjte til mark- og frugttræssprøjtning m. m. Stempelpumpe med to horisontale, porcelænsforede cylindre, ventiler af rustfrit stål, stærke kugle- og rullelejer, alle bevægelige dele i lukket oliebad, let monterbar.

Standardudstyr for begge modeller: 6 m spredebom med to sæt dyser for henholdsvis flat og round spray. Alle slanger og filtre, reduktionsventil, manometer og ølt tilbehør.

Ekstra udstyr: 400 liter egetræstønde kr. 100.-, injektor til Wee-Universal sprøjten kr. 140.-, større spredebrede kr. 15.- pr. m incl. dyser.
Priser: WEE-UNIVERSAL modellen ... kr. 2760.-
WEE-AGRO modellen kr. 1185.-

Demonstreres overalt - forlang brochure.

BÜLOW AGRO CO.

**BÜLOW
AGRO**

Rødovrevej 239 - 243,
København - Vanløse.
Telf. Rø. *3456.

GENERAL MOTORS AUTOMOBILER
Lager af gode, brugte vogne

PETER HENRIKSEN

DUMPEN 12-14

Telefoner 1250-1251-1252-874 Rigstlf. 4

VIBORG

Stort autoværksted . Malerværksted . Fabrik for cylinder service
Diesel autoelektrisk afdeling . Lager af reservedele og tilbehør

AKTIESELSKABET

NORDISK BRANDFORSIKRING

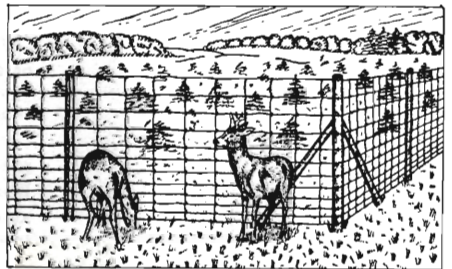
ALLE ARTER FORSIKRINGER

GRØNNINGEN 25 - KØBENHAVN

„DANSK STAALGÆRDE“

BEDSTE OG BILLIGSTE HEGN
TIL MARK, SKOV, HAVE ETC.

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

CREDITKASSEN FOR LANDEJENDOMME I ØSTIFTERNE (Landcreditkassen)

Laan mod 1. Prioritet i Landbrug, Skov- og Havebrug
samt Grundforbedringslaan

Aksel Jensen, K. Simonsen, H. L. Bardenfleth

Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tommerhandel A/S

Alex. Foss var en af kritikerne. Chr. Dalgas klarede disse vanskeligheder, ikke just med nogen let pen, men med saglig grundighed, og man kan vist godt sige en stædig udholdenhed, som anderledes tænkende måtte give op overfor. Senere viste det sig jo også, at kritikken var altfor hårdt lagt op.

I krigsårene 1914—18 havde tidsskriftet en særlig opgave, nemlig at bringe oplysning om vore moser og vejledning vedrørende tørveindustri, og man kan uden overdrivelse sige, at tidsskriftet i disse år var domineret af en overvældende stofmængde fra dette særlige område, inspireret af den senere professor *A. Mentz*, som da var botaniker ved Hedeselskabet med tørv og moser som speciale. Under den anden verdenskrig gik det iøvrigt på nogenlunde samme måde.

Hedeselskabets Tidsskrift har aldrig pralet med sit udseende, det har næsten altid været selvudslettende. I 1924 fik det en slags ansigtsløftning, idet maleren *Agersnap* tegnede en ny forside med en opgående sol over lyngbakker, og det er rester af denne tegning, der endnu er bevaret i tidsskriftets nuværende »hovede«.

Indholdet har varieret overordentlig meget, og dette har været naturligt, idet der efterhånden blev temmelig mange områder at dække. I de første årtier optrykkes ikke alene fortegnelse over medlemmer, men næsten også alle ansøgninger og henvendelser til staten om bidrag og støtte til de forskellige formål, men omkring 1920 forsvandt disse ting næsten helt fra tidsskriftets spalter, og kun særlige forhold blev refereret. I stedet fremkom flere og flere faglige artikler om plantning, læhegn, mosekultivering, grundforbedring og tekniske arbejder. Tidsskriftet viser, at Hedeselskabet stadig får udvidede arbejdsområder og meget at gøre. Adskillige numre er dog stærkt påvirket af, at der ikke har været tid til at forberede stoffet — der er numre, som kun indeholder en halv snes sider tekst om »Stammetal« o. lign. i Birkebækkomplekset.

Fra 1926 sker der en ændring. Tidsskriftets sideantal udvides i nogle år, og i tiden til 1933 offentliggøres i fortløbende artikler f. eks. *A. Oppermanns*: »Fra Skov og Hede« og *A. Howard Grøns*: »Hvad Nytte er Skoven til?«, begge ting, som bagefter udsendtes i bogform og nu forlængst er udsolgte og eftersøgte.

I de følgende år offentliggøres efterhånden og lejlighedsvis beretninger om moserne i de forskellige amter, om de tilbageværende hedearealer og i 1938 og 1940 kommer professor *Nøkkentveds* beretning om undersøgelser af læhegn, og særtryk af disse ting spredes i stort tal over hele landet. Det kan også nævnes, at de første vejledende artikler om »Regnkanoner« fremkommer i Hedeselskabets Tidsskrift.

Fra 1943 er tidsskriftets billedmateriale meget stærkt udvidet og navnlig i tilknytning til de årlige meget udførlige sommerhæfter med direktørens årsberetning, som måske mere end noget andet i disse år har været tidsskriftets ansigt udadtil.

I de senere år har det iøvrigt aldrig voldt vanskeligheder at skaffe stof. Der var nok at vælge af, kunsten var at vælge det rigtige ud. De lange faglige artikler lykkedes det at få overført til »Hedeselskabets Funktionærblad«, der var begyndt i 1947 som et internt organ for rent fagligt stof, og i tidsskriftet optages derefter kun de ting, der måtte forventes at interessere større kredse af offentligheden, men alligevel skabte besættelsestiden og de første 4—5 år derefter store vanskeligheder på grund af papirman- gelen og den deraf følgende rationering. Tidsskriftet skylder fra disse år bogtrykker *Carlo Mortensen* en særlig tak, fordi det altid lykkedes ham at overvinde vanskelighederne, så tidsskriftet kom rettidigt ud. Det skete i disse år mange gange, at der ikke var ½ ris papir tilbage, når et nummer var færdigtrykt og afleveret til postvæsenet. Og så begyndte kampen forfra for at skaffe de næste 50—80 ris til et nyt nummer!

Indtil 1922 blev tidsskriftet trykt i Aarhus, men flyttedes da til Viborg, hvor det siden er trykt. Oplaget lå i mange år på 4—5000 eksempl., steg i tyverne til det dobbelte, for igen at falde omkring kriseåret 1932. Siden 1943 har det været i jævn stigning, således at det ved udgangen af 1954 tryk- kes i 19 800 eksemplarer.

Tidsskriftet er indenfor sit område landets næstældste, kun Det kgl. Landhusholdningsselskabs medlemsblad er ældre. Det er med hensyn til op- lagets størrelse langt forud for de fleste andre land- og skovbrugsfaglige tidsskrifter, idet kun et enkelt blad har et større oplag.

Fra plantningsforeningernes arbejdsmark

Efterårets sidste måneder og tiden lige efter nytår plejer at være den tid, hvor de fleste plantningsforeninger gør status.

I år har møderne været indledt i Hjørring af amtets store læ- plantningsudvalg, der den 30. november samledes til den årlige store fest, hvor der uddeles de meget hædrende amts-præmier for særligt fremragende læplantningsarbejde. I år uddelte udvalgets formand *Jens Libak Hansen* to præmier, henholdsvis til overretssagfører *G. Rendbeck*, Aalborg, for ældre gennemført plantning på gården *Vestruplund* i Saltum og til gårdejer *Jens Sørensen*, Bollehede, Tolne, der fik amtspræmien for god pasning og fredning af unge plant- ninger.

For første gang omfattede udvalget også repræsentanter for landbo- og husmandsforeninger, således at alle interesserede land- brugsorganisationer nu er med i arbejdet, der allerede har sat spor

i læplantningen i Hjørring amt, og som man venter sig endnu mere af i fremtiden.

Havebrugskonsulent Frode Olesen, der sammen med skovrider Sven Larsen, har været dommer, omtalte nærmere de to præmieta-geres plantningsarbejde.

Gårdejer *Jens Sørensen* var medstifter af Blæsbjerg læplantningslaug og i fem år dets formand og har altid været aktiv plantningsmand. Han begyndte på ejendommen Bollehede i 1927 med 13 tdr. land, hvoraf kun tre tdr. land var i kultur. I 1930 blev der købt mere, så der nu er 25 tdr. land samt noget eng og mose. Da jorden ville fyge, så mulden forsvandt, plantede han sitkagran, og det var den helt rigtige plante til den jordtype, så plantningen lykkedes særdeles godt. og sitkagranen, som mange ellers mener er langsom, groede op til en halv meter om året. Nu er plantningen gennemført på hele ejendommen, og der er en god have. Jens Sørensen har fuldtud fortjent amtspræmien.

Overretssagfører *Rendbecks* ejendom Vestruplund er nu om sommeren en grøn oase i et område, hvor vestenvinden er knaldhård. Han købte i 1916 22 tdr. land, senere noget mere, og har bygget nye avlsbygninger og anlagt en smuk have. Hele ejendommen er fra 1926 indrammet af et meget bredt læbælte på op til 10 meters bredde, og tjørn har givet det bedste resultat. Nu kunne læet måske nok gøres noget smallere. Kampen har stået om, hvorvidt det forøgede udbytte ved læplantning på de g. de jorder kunne opveje ulemperne, men tvivl om, at læplantning kan betale sig, eksisterer ikke på disse to ejendomme, og her vises, hvorledes det virkelig kan gøres.

Foruden disse to elite-præmier, har udvalget uddelt 30 sølvpræmier indenfor læplantningslagene.

Læplantningsudvalgets fest havde samlet meget stor tilslutning, og fra mange sider blev der givet udtryk for glæde over arbejdet.

Direktør *Niels Basse*, Hedeselskabet, var inviteret som gæst og taler og redegjorde i store træk for de betydelige planer om landvinding langs kyster og fjorde, idet han lidt spøgende antydede, at tiden måske nu var inde til at vende om på det gammelkendte ord, så det blev til: »Hvad indad tabes, må udad vindes«, idet direktør Basse hermed hentydede til de store landbrugsarealer, som i disse år afgives til andre formål.

Direktør Niels Basse uddelte ved festen 10 legatportioner à 100 kr. af frk. Elisabeths Marie Lunds legat som påskønnelse for dygtigt arbejde.

*

De jyske husmandsforeningers konsulenter har på et fællesmøde i Aarhus drøftet læplantningssagen, idet konsulenterne gerne

ville være medvirkende til at fremme læplantningssagen. Der blev drøftet mange detaljer, og man enedes bl. a. om at udsende en opfordring til konsulenterne om at være opmærksom på mangler og fejl ved læplantningen, når de besøgte foreningernes medlemmer, og hvor de ikke selv kunne vejlede, da at opfordre til at søge sagkyndig vejledning, som i alle tilfælde kunne fås hos Heedselskabet.

Det blev ved denne lejlighed også drøftet at opfordre græsmarkssektionen til at foranledige gennemført en omhyggelig undersøgelse af læets betydning for husdyrene, navnlig i de kolde forårs- og efterårsmåneder.

*

Aalborg og Nibe med omegns plantningsforening har i 1954 udleveret 105 000 nåletræer og 80 000 løvtræer. Tilskud fra amt og kommuner havde muliggjort at udlevere gratis planter til et beløb af 900 kr. Formanden, gårdejer *P. Nielsen*, Byriisgaard, genvalgte.

*

Aabybro plantningsforening har udleveret 17 000 nåletræer og 14 800 løvtræer. Foreningen har to kredsforstandere *A. Miller*, Birkelse, og pens. lærer *Rendbæk*, Faarup, som har virket som kredsforstandere i 40 år. Til sommer vil blive arrangeret en udflugt til Biersted, Nørhalne, Vadum og Hvorup. Skovrider *Sven Larsen*, Tolne, holdt efter generalforsamlingen foredrag. — Efter generalforsamlingen er lærer *Rendbæk*, der i 1929 fik plantningsforeningernes sølvbæger, afgået ved døden.

*

Gedsted plantningsforening har i 1954 udleveret 110 000 nåletræer og 39 000 løvtræer. Under den forleden afholdte generalforsamling tildeltes proprietær *Greve*, Korsøgaard, en præmie for fremragende plantningsarbejde. Formanden, gårdejer *N. P. Kjærsgaard*, genvalgte. Redaktør *Skodshøj*, Viborg, holdt foredrag om læplantning, set på baggrund af dr. techn. *Martin Jensens* undersøgelser.

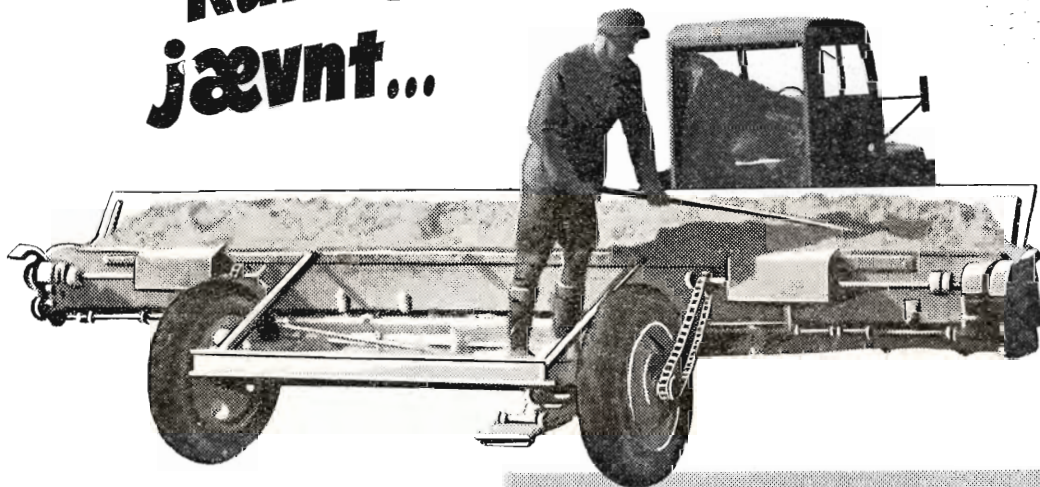
*

Skovrider *Bavngaard*, Gatten, indledede *Løgstør plantningsforenings* generalforsamling med meget smukke mindeord om foreningens æresmedlem og tidligere formand, den af plantningssagen så højt fortjente *Carl Larsen*, Sønderlade.

Foreningen havde haft en betydelig nedgang i antallet af udleverede planter, idet der kun var udleveret 100 000 nåletræer og 37 000 løvtræer, fordelt til 216 modtagere, og det er kun omkring halvdelen af forrige års uddeling. Skovrider *Bavngaard* beskæftigede sig i sin

VILMO's

roterende tallerkener spredde kunstgødningen jævnt...

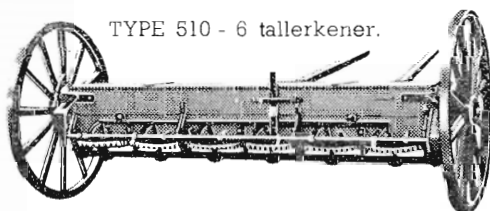

- og jævn, ensartet fordeling af kunstgødningen fører til det største udbytte.

VILMO kan fremstilles til alle forekommende saamængder, og til- eller frakobles meget let.

Rengøringen af **VILMO** gaar som en leg, bl. a. fordi tallerkenerne saa nemt kan tages af.

VILMO giver en jævn fordeling af alle slags kunstgødninger ved hjælp af de langsomtgaende tallerkener og den hurtigt roterende spredeaksel.

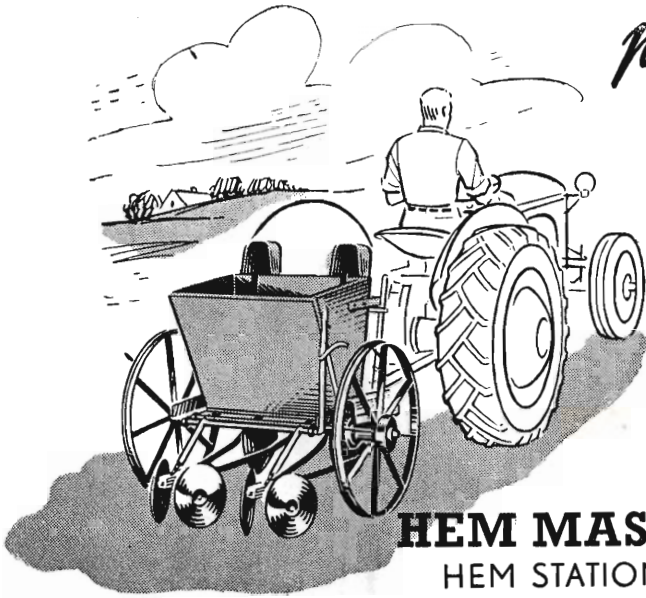

TYPE 510 - 6 tallerkener.

VILMO gødningssprederen faas i størrelser: 2,20, 2,60, 3,00, 3,80, 4,60 og 5,40 meter med henholdsvis 6, 7, 8, 10, 12 og 14 tallerkener.

**A
S** **GYRO**
SKIVE TLF. 1500

3 Tdr. Land sat til med Kartoffler paa een Dag

Hestetr. Maskine
med Forvogn
Kr. 1065,—

Hestetr. Maskine
uden Forvogn
Kr. 900,—

2-Rks. Maskine
for Lift
Kr. 1025,—

HEM MASKINFABRIK
HEM STATION - TELEFON 26

*„Hvad udad tabes skal indad vindes“,
de ord af Dalgas er vel bekendt,
Det gælder hvert et problem, der findes,
og ikke mindst kornets vandprocent.*

*Nu mejetærskeren lager kornet,
det bæres ikke på lo og loft,
Nej, det er hurtigt og sikkert ordnet
med „Blæsningssilo“ fra Assentoft.*

B. Bjerre Jensen

ASSENTOFT SILOFABRIK

Kartoffelmelscentralen

A. m. b. A.

Andels-Kartoffelmelsfabriken
»Djursland«

Andels-Kartoffelmelsfabriken
»Midtjylland«

Andelskartoffelmelsfabrikken Vendsyssel

Grimstrup Andels-Kartoffelmelfabrik

Karup Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.

Andels-Kartoffelmelsfabrikken
»Sønderjylland«

Videdæk Kartoffelmelfabrik, A. m. b. A.

beretning med grundene til denne tilbagegang, og mente, at det ikke skyldtes, at der var plantet nok, men at forholdet mere er det, at landbruget har for lidt arbejdskraft, og at man er bange for ikke at kunne passe nyplantningerne. Det var dog skovriderens opfattelse, at vanskelighederne overvurderedes. Foreningen havde i 1954 udleveret gratis planter for 2148 kr.

*

På *Hammerum herreds plantningsforenings* generalforsamling den 20. december skiftede foreningen efter 30 års forløb formand, idet forstassistent *Otto Christensen*, Harreskov, på grund af alder ønskede at fratræde og afløstes af forstassistent *Helge Holt*, Harreskov, som iøvrigt allerede har været med i 25 år. Otto Christensen hyldedes fra alle sider for sit mangeårige, trofaste arbejde, og plantageejer *H. Dalgas*, Ilskov, foreslog at indstille Otto Christensen til plantningsforeningernes store sølvbæger.

Forstassistent
Otto Christensen.

Hammerum herreds plantningsforening har i det forløbne år udleveret 158 700 nåletræer og 80 400 løvtræer til 154 modtagere, et noget lavere tal end i de foregående år, men dette må ses i forbindelse med, at læplantningslagene særskilt havde gennemført betydelige arbejder på egnen.

*

Også på *Bjerregrav plantningsforenings* generalforsamling i Vammen den 6. december gav formanden *Laust Nørskov* udtryk for en vis ængstelse for fremtiden, idet foreningens uddeling af planter i 1954 var faldet til 77 000 planter mod 135 000 året før. Formanden understregede, at der endnu de allerfleste steder stadig er brug for udvidet læ- og småplantning, og at man med sikkerhed nu kan agitere for øget læplantning ud fra den betragtning, at læhegn betaler sig. I et foredrag efter generalforsamlingen redegjorde redaktør *Skodshøj* for de samme forhold, idet han bl. a. nævnte, at det jo var forståeligt, at landboerne, der manglede arbejdskraft, mange steder var mere interesseret i læplantningslagenes virksomhed, hvor de fik planterne for halv pris og arbejdet udført for 3 øre pr. plante.

Lidt om marskengene, engvanding og Hedeselskabets medvirken, da kanalerne blev kastet

(Fortalt af *I. M. Lauridsen*, Vilslev.)

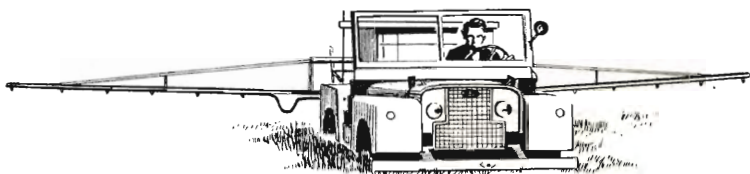
Den første, der på egnen omkring Kongeåen gav anvisning på engvanding, var møller *H. J. Fogh* i Jedsted mølle — han var en dygtig mand med mange interesser, som han søgte at realisere, hvorved han kom til også at påvirke egnens beboere, så de søgte hans bistand især med hensyn til engvanding. — Fogh kom til Jedsted mølle i nytåret 1839 og var der til mid-sommer 1877.

Nord for møllen lå Mølholm på mellem 15 og 20 tdr. land, der dannede en ø i Kongeåen, der spaltede sig om den med Jedstedmølle strømmen ved sydsiden og Rødemølle strømmen ved nordsiden. Mølholm ejedes af bønderne i Vilslev, idet byens 34 gårde havde hver en parcel på ca. 800 kvadratalen tillagt — hvoraf Vilslev præstegård dog ejede de 3 parceller —, desuden havde hver parcel en fiskeret i baghølllet ved møllens frisluse. Fiskeretigheden var højt skattet af ejerne, da der fangedes mange lax, hvorimod man ikke satte særlig stor pris på udnyttelsen af jorden, der nærmest var sand og sump, som i tørre perioder kunne knyge og i våde perioder ofte var oversvømmet, man brugte at have fårene gående der om efteråret og vinteren, men det førte til, at jorden blev så overfyldt med leverikter, der angreb fårene så stærkt, at de døde alle sammen. Da møller Fogh derfor omkring 1850 var ude om købet af Mølholm-parcellerne var de fleste af ejerne meget villig til at sælge, og i løbet af få år lykkedes det Fogh at købe hele Mølholm med undtagelse af de 3 parceller, der tilhørte præstegården, disse blev henlagt til vestenden af Mølholm og fraskilt ved hjælp af en stor grøft.

Derefter lod Fogh hele stykket planere og anlagde et helt engvandingsanlæg, så Mølholm kunne overrisles med det opslemmede vand foran mølleslusen.

Virkingen af dette vandingsanlæg var overvældende, den sandede, næsten værdiløse Mølholm blev den frugtbarste eng, og er det den dag i dag.

Ude i marsken kunne det i tørre somre blive så galt, at høavlen rent mislykkedes, jorden (klægen) blev så hård som en sten og græsset visnede og svandt hen, det var selvfølgelig meget slemt, men endnu værre var det med manglen af drikkevand til husdyrene, der græssede i engene. Jeg husker endnu, hvordan jeg som dreng måtte med ud i engene for at jage kvæget om til Kongeåen ved Strandholm for at de kunne få noget at drikke, var det varme dage og vi ikke var i engene før kl. 9, kunne vi ikke regne med at finde kreaturerne i fennerne, de var ved Strandholm eller på vej

LAND - - ROVER

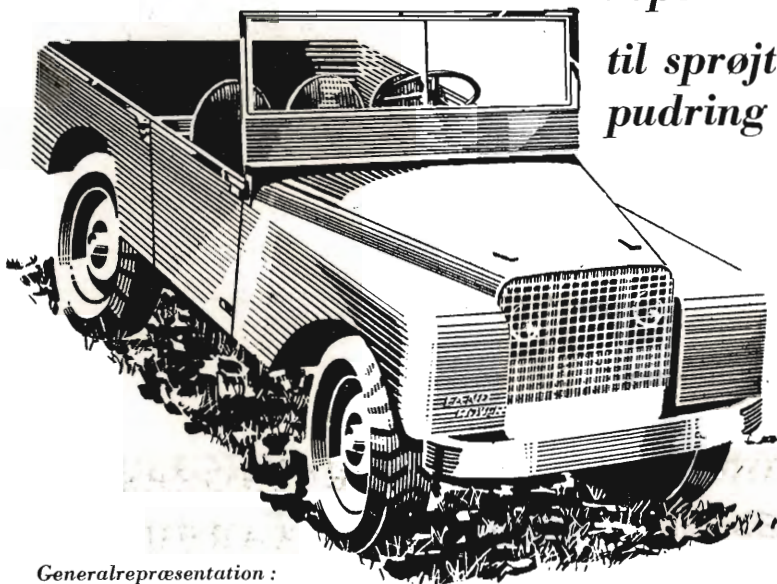
sprøjter arbejdet fra sig ...

LAND-ROVER er ganske uundværlig på maskinstationen og i bedriften – den er simpelthen landbrugets mest alsidige køretøj. Med lige stor effektivitet virker den firehjulstrukne Land-Rover både som personbil, lastbil, traktor og stationær trækraft. Den har styrke til overmål, den svigter aldrig, når arbejdet kalder, og den er let manøvreedygtig i al slags terræn.

*til let transport
foran redskaberne*

*som
stationær trækraft
til personbefordring*

*til sprøjtning,
pudring o.s.v.*

Generalrepræsentation :

SKANDINAVISK MOTOR CO. A/S

KØBENHAVN - ODENSE

**DE DANSKE MEJERIFORENINGERS
FÆLLESORGANISATION - AARHUS**

dertil, og sådan var det overalt i engene, alle skulle have kvæget til åen, hvor de blev blandede, så de ikke var til at få skilt fra hverandre igen.

Det var en forfærdelig ulempe at mangle drikkevand i fennerne, man prøvede at lave vandsteder i fennerne ved at grave igennem klægen og mosejorden, der ofte lå under klægen, hvorefter der kom et sandlag, hvori der fandtes grundvand, det var især i storefennerne, der var på 9 à 10 tdr. land, og det var nogle forfærdelige store huller, der måtte graves til sådanne vandsteder. Der kunne de fleste steder fås brugbart vand, men det varede sjældent længe, før vandet var helt ødelagt, thi i bissevejrløb kvæget ud i vandstederne, og da varede det ikke længe, før sådanne vandsteder blev til hele ajlekuler, så kvæget kunne blive syge af vandet, eller også drak de det ikke, men tørstede hellere. Man øste og rensede jævnlig vandstederne, men dårlig var og blev vandet som drikkevand.

Man rådførte sig med møller Fogh om dette spørgsmål, han nivellerede i de flade enge og kom til det resultat, at hvis man kunne få vandet til at løbe fra åen og ind i engenes vandtræksgrøfter syd for Vilslev ved Sandskær og Langer, så havde åen så meget fald, at vandet selv kunne løbe et godt stykke ud i engene med vandtræksgrøfterne, men i de laveste af disse grøfter ved deres udløb i åen ved Følhave måtte der laves sluser for at holde på vandet, og det hjalp noget. På denne måde kunne en stor del af engene få noget drikkevand, der var bedre end vandstedvandet, ja der kunne endog blive vand til pumpemøllerne til engvanding.

Alt dette blev gjort efter samråd med mølleren.

Også i Jedsted blev der gjort forsøg på at få drikkevand ud i engene, det skulle tages fra Jedsted mølle og ledes gennem en kanal, der skulle graves gennem tofterne i Jedsted mellem byen og Kongeåen og ud gennem Spangebyen til engene.

Man havde begyndt at grave en kanal fra møllen og indtil byen, men da man skulle til at skære tofterne over med kanalen, blev nogle af beboerne bange for følgerne og arbejdet blev standset, men om dette skete før eller efter de 3 tørre somre 1866—67—1868 (den sidste var den tørreste) eller før, ved jeg ikke, men jeg tror, det var efter.

Disse 3 tørre somre kunne alle, som havde oplevet dem, blive ved at mindes, og de var sikkert stærkt medvirkende til, at engvandingsspørgsmålet blev levende.

Efter den tørkeperiode blev det helt almindelig med pumpemøller til engvanding, der var mange i Vilslev enge — min fader havde 4 møller, og de skulle vande 8 fenner hver sommer —, men de krævede megen pasning, både med sejling, smøring, med at holdes i vinden, det skete kun sjældent ved haler. Drejning foretoges med håndkraft. Tilløbsgrøfterne skulle være i orden og vandingsrenderne i engen ligeså, og vandet skulle ledes rundt i renderne, så der kun blev vandet et mindre stykke af engen ad gangen. Var der vand nok gjorde vandingen altid nytte, især i tørre somre.

Historien om at føre vandet fra Jedsted mølle og til Darum og Vilslev enge, som møller Fogh og Jens Hollænder med flere pønsede på, har jeg hørt fortælle af flere.

Det var vistnok lige efter det mislykkede forsøg med at få vandet til Jedsted enge, som foran omtalt.

Planen var, efter hvad jeg har hørt, at vandet skulle ledes gennem en kanal, der skulle gå fra Jedsted mølle, mod nord gennem Vilslev Østermark, Risager og Vilslev eller Kjærgaards mose til Lundagergaard, følge sydsiden af Darum banker ud til Darum enge og derfra ledes til Vilslev enge, og så kunne vandet gøre nytte både på agermark og enge og endda ledes til Kongeåen efter brugen.

For Jens Hollænder var det en betingelse, at kanalen kom til at gå i den retning, for at han overhovedet kunne være med.

Planen var vistnok alt for fantastisk og alt for dyr at få realiseret, og forsigtige folk mente, at alt vandet ville være forsvunden længe før det nåede frem til Darum og Vilslev enge, da agerjorden og moserne nok skulle få det suget til sig, før det nåede så langt. Planen strandede, men at den har været fremme er sikkert nok.

I midten af 1870erne — vistnok 1875—76—77 — blev der ved Hedeselskabets bistand anlagt store engvandingskanaler i Hjortlund og Jernved enge, på begge sider af Kongeåen, fra Villebøl til Gredstedbro, med stemmeværk i Kongeåen ved Villebøl.

Et par gårdmænd i Vilslev — Mads Jespersen og min fader Niels Lauridsen —, der var meget ivrige i spørgsmålet om at få godt drikkevand til kreaturerne i engene, og som var klar over, at hvis det blot kunne lade sig gøre at få lov at stemme vandet i Kongeåen en alen eller blot en halv alen op ved Sandskær syd for Vilslev, så var drikkevandsspørgsmålet løst, og der kunne måske endda blive rigelig med vand til pumpemøllerne også.

De to mænd drøftede spørgsmålet sammen med sognepræsten, pastor H. J. Sørensen, der var sognets største lodsejer. Disse 3 blev enige om at henvende sig til Hedeselskabets ingeniør, der ledede arbejdet ved kanal anlægene i Hjortlund og Jernved — han hed Brøndsted og boede den gang i Hjortlund præstegård —, for at høre hans mening om sagen. De fik en samtale med ham, og han lovede at foretage en oversigt og en undersøgelse angående projektets gennemførelse.

Hen på sommeren — vistnok i 1877 —, jeg husker, vi var ved at læse hø af i køreporten, da ser jeg to mænd, hvoraf den ene (Brøndsted) haltede, dreje op ad kørevejen til gården, jeg kaldte på far, han kom ned fra læsset, og så snart ingeniør Brøndsted så ham, svingede han med hatten og råbte: »Hurra, Niels Lauridsen, jeg kommer med gode nyheder, bare vi stemmer vandet 2 alen op i Kongeåen ved præstens langagre, og det kan gøres uden at genere Jedsted mølle, så kan vi sætte både Vilslev, Jedsted og Hillerup enge under vand, så er drikkevandsspørgsmålet løst og så er møllerne i en-

gene overflødige, det hele bliver både bedre og nemmere og billigere end det nu er.»

Nu blev der røre i byen, ja, på hele egnen, nogle var vildt begejstrede for tanken og dens virkeliggørelse, andre var bange, det ville blive for dyrt og mange gå fallit, blive jaget fra gård og grund, der blev kiv og strid, der endog udartede til injuriproces.

Men trods alt blev engvandingsprojekterne gennemførte, og i årene 1878—79 blev kanalerne gravede og stemmeværket bygget, så der i foråret 1880 kunne vandes, og vandet løb næsten af sig selv fra Kongeåen ved »Madsfod« ud over alle engene i Vilslev, Jedsted og Hillerup, der var overalt glæde og tilfredshed, og resultatet blev overvældende. Hvor man ofte før måtte nøjes med et halvt eller et helt læs hø pr. demat, groede nu fire til fem læs, og endda mest i tørre somre, og nu var der aldrig mere vandmangel til husdyrene i engene.

De, der ikke var blevne interessenter i kanal anlægget fra begyndelsen, kom snart med, selv om de måtte betale højere pris for at blive medinteressenter.

Anlægget kom til at koste 67 kr. pr. td. land, og betalingen blev erlagt kontant, så var der intet med låneomkostninger eller renter og afdrag. Der var ikke rigelig med penge den gang, men en velindstillet villie kan løfte umådelige byrder.

Jeg var en 10-års dreng, da kanalerne blev gravede, og jeg fulgte hele arbejdet med spænding. Jeg husker endnu, at Dalgas, Hedeselskabets leder, skulle holde foredrag i Vilslev — i en fire fags stue hos Hans Lorettzens — om vandingens nytte og rette brug. Jeg fik lov af min fader at være med til foredraget. Jeg fik en ståplads ved døren, og her hørte og så jeg Dalgas for første og eneste gang. Og jeg mindes endnu, hvad han sagde om vandets brug. »Når høsten er endt og regntiden indtræder, skylles masser af opløste plantenæringsstoffer ud af jorden og går i vandløbene og åerne, og når man overrisler engene med dette vand, tilfører vi dem netop de gødningsstoffer, som engplanterne har behov, derfor virker efterårsvandingen altid gødende. Det samme er også tilfældet med den tidlige forårsvanding efter tøjbrud, men når vandet er klart, virker den tidlige forårsvanding kun beskyttende mod nattefrost og kulde. Den sildigere vanding eller sommervandingen virker kun blødende, hvilket jo er såre gavnligt i tørkeperioder.«

T. Kragelund.

I få ord — ★

★ ★

Hedeselskabets forretningsførere

Gårdejer, sognerådsformand *Marius Schmidt*, Magstrup, Simmersted, har overtaget hvervet som Hedeselskabets forretningsfører for *Magstrup* distrikt efter gårdejer *Rasmus Hviid*, Ulriksbjerg, Simmersted.

★

Doktorafhandling om vandløb

Københavns universitets matematisk-videnskabelige fakultet har som tidligere nævnt antaget hydrolog ved Hedeselskabets kulturtekniske afdeling, cand. mag. *J. M. Lyshedes* afhandling »Hydrologiske studier over danske vandløb« til forsvar for den filosofiske doktorgrad. Forsvaret er fastsat til at finde sted den 1. marts.

Afhandlingen udsendes på engelsk under titlen »Hydrologic Studies of Danish Water Courses« og vil blive ledsaget af et dansk resumé.

Efter i 1935 at være blevet cand. mag. med fysik som hovedfag var Lyshede 2 år ansat på institutet for teoretisk fysik under professor Niels Bohr, derefter var han, indtil han den 1. februar 1942 blev ansat ved Hedeselskabet, videnskabelig assistent ved Aarhusuniversitetets fysiske institut under professor Sven Werner. I 1940 fik han Københavns universitets guldmedalje for en fysisk afhandling. *J. M. Lyshede* har adskillige gange repræsenteret Hedeselskabet ved kongresser i udlandet.

Doktorafhandlingen imødeses med stor interesse, ikke alene herhjemme, men også i udlandet, idet den giver en samlet fremstilling af de hydrologiske forhold i Danmark. En sådan har hidtil været stærkt savnet.

★

I »Svenska Skogsvårdsföreningens Tidsskrift« har ingeniør *B. Arvidson* foretaget en undersøgelse af rodsvampens indflydelse på ældre rødgrans værdiforhold. Han har fundet, at værdiforringelsen, hvor rodstubben viser mere end 75 % rodsvamp, går helt op til ca. 30 % af det friske træes værdi.

★

Hans Bjerregaard og lærketræet

I de senere år vinder *lærketræet* mere og mere indpas overalt i Danmark. Det kan måske på denne baggrund interessere, at foregangsmanden *Hans Bjerregaard* — præst i Hjerminde-Lee fra 1798 til 1857 — den 25. april 1825 skrev til fabrikant *Bertel Bruun* på Bruunshaab: »Skulde end intet andet Træ ville slaa an, saa vil *Lærketræet*, om hvis Udholdenhed saavel mod Vinden som i det ringeste Jordsmon Deres Velædelhed vil kunne overtøye Dem ved at gøre mig den Ære i forestaaende Sommer at se mine Plantager.« Hedeplantningens ældste historie og de vanskeligheder, der har været at slås med og overvinde, belyses i et glimt i disse linier.

★

Juletræshandelen har i år været præget af den store eksport til Tyskland, en eksport som man dog næppe kan regne med i en længere fremtid, idet salgsmulighederne i Tyskland skyldes, at der i en ret lang årrække

næsten ingen nyplantninger fandt sted i Tyskland. Nyplantningerne er forlængst genoptaget.

Priserne på juletræer har været nogenlunde svarende til i fjor, d. v. s. fra 1 kr. og opefter pr. alen. Hovedparten af de i hedeplantagerne skovede juletræer sælges i København, hvor Hedeselskabet har haft et organiseret juletræssalg en gros helt siden 1912.

*

Et stemningsbillede! I virkeligheden slet ikke så idyllisk som det ser ud til, idet det er hentet fra de store oversvømmelser langs Skjernaaien i efteråret. Billedet er taget fra landevejen over imod jernbanebroen og viser, hvorledes engene totalt er sat under vand. På et vist tidspunkt stod vandet langt op i haverne på Skjernsiden, og i den sydlige del var adskillige huse yderst i Tarm helt omgivet af vand. Det var adskillige tusinde hektar, der var oversvømmet.

*

A/S Bjøvlund og Aastrup plantager har i det forløbne år haft et overskud på 9452 kr. Status balancerer med 84 240 kr. og selskabet har en reservefond på 40 000 kr. indestående i Holsted sparekasse.

*

Fra Hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Hedeselskabets mose- og engafdeling har i november måned 1954 fuldført: 122 dræningsarbejder omfattende 585 ha til en udgift af 1 126 510 kr., 16 vandløbsreguleringer med 717 ha til 358 350 kr., 1 opdykningsarbejde med 6 ha til 3010 kr., 2 kalknings- og merglingsarbejder med 13 ha til 1380 kr. og 34 sager af forskellig art til 1950 kr., eller ialt 175 arbejder med ialt 1321 ha til 1 491 200 kr.

I samme måned er der ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 350 arbejdsplaner omfattende ialt 1935 ha til 2 965 930 kr.

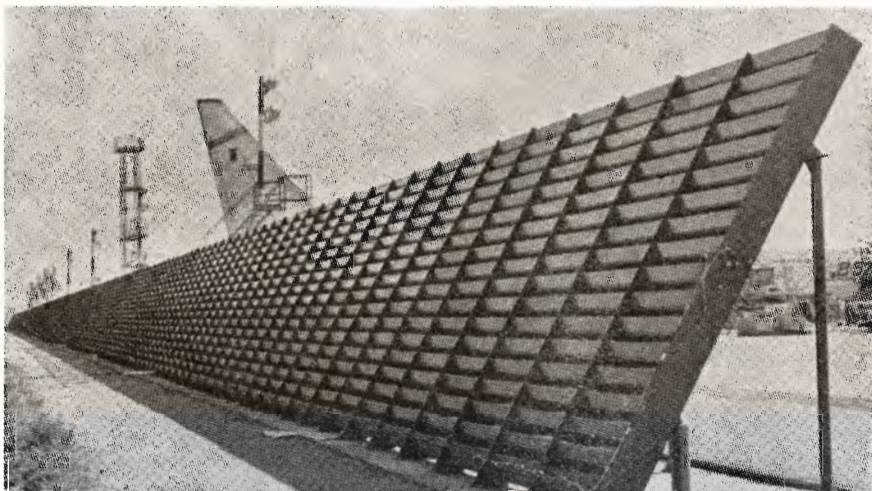
C. V. S. L.

*

A/S *Borris plantage* udbetaler i år 5 % i udbytte. I anledning af, at forstassistent *Otto Christensen*, Harreskov, efter 30 års forløb fratræder arbejdet med plantagen, fik han på den forleden afholdte generalforsamling en erindringsgave. Plantør *Rasmus Christensen*, der har været plantør i plantagen i 25 år fik ligeledes overrakt en gave.

*

Også en læskærm

Ovenstående billede er hentet fra et amerikansk fagtidsskrift, og viser en kunstig læskærm på en flyveplads for Jet-maskiner. Fra de første Jet-maskiners tid var det et alvorligt problem med de ulemper, som fulgte med den voldsomme udblæsning bagud under start af en maskine. Cementstøv og udblæsningsgasserne hvirvledes bagud med en kolossal kraft, der var ødelæggende og ikke ufarlig. De nye undersøgelser af lævirkning har medført konstruktion af denne metal-skærm, hvor ribberne er tværgående og drejede skrå, så ca. 85 % af vindstyrken sendes op i luften og kun 15 %, altså en uskadelig part, går kraftløs bagud. Skærmen minder om en persienne — og konstruktionen er i sig selv såre simpel. Det er snehegnsskærmen og læhænet i en ny form.

*

F. A. O. har udsendt den 8. årbog omfattende statistik over 110 landes skovbrugsproduktion. Det fremgår heraf, at *Europa* ligger lavest med kun 3½ % af verdens samlede skovarealer, men hugger 17½ % eller 253 millioner m³ årligt. Den totale hugst i hele verden er opgjort til 1485 m³ fordelt på 3870 millioner ha.

*

Statistisk Departement har afsluttet en undersøgelse af hugsten i skove og plantager i 1952—53. Hugsten var lidt mindre end året før, men stadig på godt 2 mill. m³, hvoraf 686 000 m³ blev aflagt som brænde. 80 % af hugsten foregik i de private skove. Nåletræhugsten fordelte sig med 70 % i Jylland og resten på øerne, medens procenten for løvtræ var omtrent modsat.

*

I Norge har tørveproduktionen vist tilbagegang i 1954, navnlig for industriproduktionen. Produktionen er totalt opgjort til 794 500 m³ eller ca. 55 % af den såkaldte normale produktion. Omregnet til kul svarer produktionen til godt 100 000 ton kul. Industriproduktionen udgør ca. 5000 m³ og synes at være bjerget i forholdsvis god tilstand.

*

TRIFOLIUM FRØ

GIVER STOR HØST

Daarlige Høstforhold i Ind- og Udland har medført, at Beholdningerne af Markfrø er smaa.

Bestil derfor Deres Markfrø nu!

Vor Prislister er udsendt og udleveres gerne ved Henvendelse til vore Forhandlere eller Kontoret.

4 % Kontantrabat - 3 % Mængderabat

**AKTIESELSKABET
TRIFOLIUM FRØ**
KØBENHAVN ✚ RÅNDERS

LOMBORG'S PLANTESKOLE

Granhøj v. Aalborg
Telf. 101 Telf. 999

Katalog sendes gratis på forlangende

Landbrugslotteriet

udlodder årligt
kr. 5.485.620
Største gevinst
2 gange årligt
kr. 80.000

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL · FRØHANDEL

Brostrøm^S Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Bjerringbro

Cementwarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Krogsgades Cementstøber

v/ J. C. Halvorsen & Sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj
Alt i betonvarer D. S. 400

A/S FRØCONTORET KOLDING

Telf. 43 - 313

**FRØAVL
FRØHANDEL**

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

AALBORG
AKVAVIT.

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI bringer hermed
fabrikkens mange leverandører rundt i de jydsk plantager en tak
for samarbejdet i 1954.

Det er hedeplantagernes vækst og trivsel, der har muliggjort ud-
viklingen af den høje kvalitet, der præger de danske

Danatex træfiberplader

OG

Troldtekt træbetonplader

Pladerne fås hos tømmerhandlere

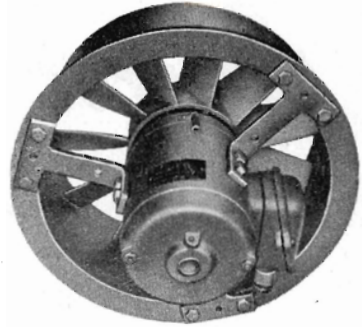
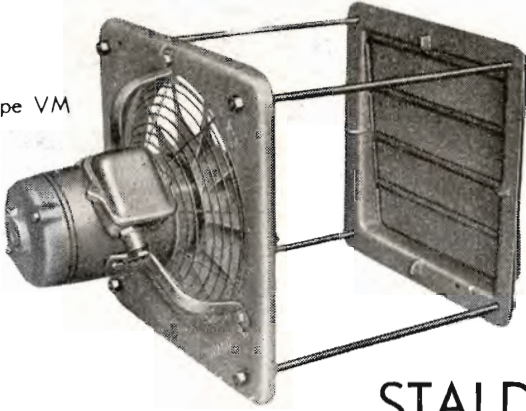
og

forhandlere af bygningsmaterialer

A/S TROLDHEDE PLADEINDUSTRI
TROLDHEDE

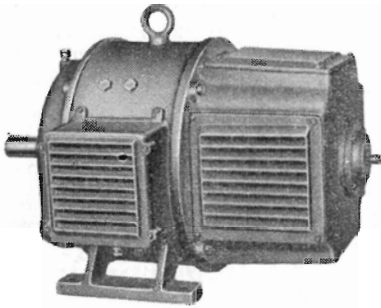
Type VSK

Type VM

STALDVENTILATORER

for indbygning i mur eller montering
i skorsten.

Sviger strømtilførelsen

kan selvregulerende

generatorer

anvendes til nød-strømforsyning.
Stationær eller transportabel.

Tlf. 1423 - R g stlf. 67

Forsikring skal man ha'..

BALTICA

Godkendt af Indenrigsministeriet
som rotteudryddelsesmidler.

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lacer fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive

SKOVFRØKONTORET

Johannes Rafn & Søn

NORMASVEJ 21 . TLF. VALBY 2

København-Valby

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betønrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. Δ alle gangbrøse dimen-
sioner fra 10—60 cm sævel med
som uden mufte

Viborg Andels-

Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring

Tlf. 137 og 779

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétrær

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV 9

Drænrør

efter Dansk Standard

A/S FREDERIKSHOLMS TEGL- & KALKVÆRKER

Vejlsøvej 36 - Holte - Tlf. Holte 2511

Altid prima røde drænrør

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker
De Forenede Teglværker,
Lysbro

Bøggild Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk

Giern Teglværk

Visgaard Teglværk

Højriis Teglværk, Ikast

De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning

Alt i cementvarer,

rør i alle gängse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering

Telefon 21

Reel betjening

STRYG elektrisk...

Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Røde

DRÆNRØR

fra 2"-12" have
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Vestjysk Trælasthandel

Varde
Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør (drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

påtager sig

udnyttelse af lokale lejer

og

tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Cørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Paghsallé 2, Herning. Tlf. 793 Herning.

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fult sandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød») omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Skovarbejderskolen Kagerup St.

tlf. Helsingø 302u

Det rigtige skovningsværktøj kan rekvireres gennem skovarbejderskolen. Prislister tils. på forlangende. Skoleplan, ansøgningskema, årsberetningen f. 1953/54, samt evt. andre ønskede oplysninger fås ved henvendelse til skovarbejderskolen. »Vejledn. i brug og vedligeholdelse af motorsæve« à 1 kr. pr. stk. + porto og »Regnskabsbog f. motorsæve« à 1,50 kr. pr. stk. + porto fås samme sted, betaling kan ske med trimærker.

Ved opr. af filestationer yder skovarbejderskolen vejledning og hjælp ved fremskaffelse af det bedst egnede inventar.

Brændekniven fra Oksbøl!

bliver ikke fabrikeret mere, da jeg har afstået min forretning, Grøven 5, Aarhus, men jeg har endnu 7 på lager til omgående levering.

H. P. Marcussen

Vølundsvej 12, Aabyhøj

Den nye stærkt forøgede udgave af G. Bergstens:

»Arbejdstekniske råd og vink«, er nu udkommet og fås på skovarbejderskolen.

Pris pr. stk. kr 3—

Frimærker ønskes ikke.

**Skovarbejderskolen,
Kagerup,
Tlf. Helsingø 302u,
P. S. V.
Ivar J. Nissen.**

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontortorsyning

St. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

Verdens
stærkeste
Arbejdstøvle

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers

Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer føres

Største lager

Bedste kvaliteter

Forlang tilbud

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

St. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—14

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

ANDELSBANKEN

A. m. b. a.

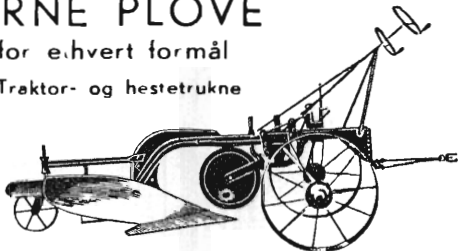
HOVEDKONTOR: KØBENHAVN

30 afdelinger og 83 kontorer i provinsen

Andelskapital og reserver kr. 65.000.000

MODERNE PLOVE

for ethvert formål
Traktor- og hestetrækne

Bovlund 24" traktorplov, type 9 H

Hedeselskabet bruger „Bovlund“ plove

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. B anderup J

Telefon: B anderup J. 66

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr Ulstrup - Telf 67 Ulstrup

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Taassten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

**SPEJLBORGS
PLANTESKOLE**

BRØNDERSLEV
Telefon 382

SKOV-, LÆ-
OG HÆKPLANTER

Levering af kunstgødning til brug i foråret 1955

Der blev i 1953—54 brugt ca. 1,4 millioner tons kunstgødning i Danmark, og der er gjort udvej for at dække et tilsvarende forbrug i 1954—55.

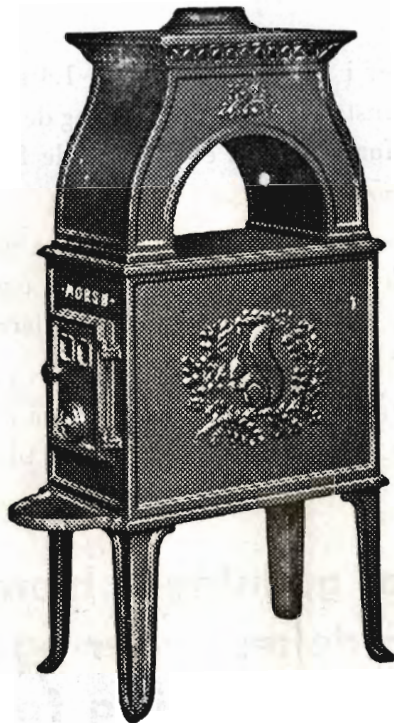
Men — rettidig levering kan kun gennemføres, hvis alle, der endnu ikke har taget gødningen hjem, gør dette, så snart deres leverandør kan levere den.

De overfyldte gødningspakhuse må aflastes, således at der bliver plads til nye tilførsler.

**Tag derfor gødningen hjem snarest
og undgå de ærgrelser og tab som
en for sen levering forvolder.**

*Dansk Andels Gødningsforretning – E. Lunding A/S
Norsk Hydros Salgskontor for Danmark A/S
Det danske Gødnings-Kompagni A/S*

Morsø Støbejerns

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KØB OG HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og civilingeniør A. Fredborg.
Redaktør: Har. Skodshøj.